

Bài 4

BNF và sơ đồ cú pháp

ONE LOVE. ONE FUTURE.

Công thức siêu ngữ Backus

- **Siêu ngữ (metalinguage)**: Ngôn ngữ sử dụng các lệnh để mô tả ngôn ngữ khác
- **BNF (Backus Naur Form)** là dạng siêu cú pháp để mô tả các ngôn ngữ lập trình
- BNF được sử dụng rộng rãi để mô tả văn phạm của các ngôn ngữ lập trình, tập lệnh và các giao thức truyền thông.

Ký pháp BNF

- Ký pháp BNF là một tập các luật ,vết trái của mỗi luật là một cấu trúc cú pháp.
- Tên của cấu trúc cú pháp được gọi là ký hiệu không kết thúc.
- Các ký hiệu không kết thúc thường được bao trong cặp <>.
- Các ký hiệu kết thúc thường được phân cách bằng cặp nháy đơn hoặc nháy kép

Ký pháp BNF

- Mỗi ký hiệu không kết thúc được định nghĩa bằng một hay nhiều luật.
- Các luật có dạng

$N ::= s$

(*N là ký hiệu không kết thúc, s là một xâu gồm 0 hay nhiều ký hiệu kết thúc và không kết thúc. Các luật có chung về trái được phân cách bằng |*)

Ví dụ về BNF : văn phạm sản sinh các số thực

```
<đơn vị> ::= <khoảng cách><số tự nhiên> |  
          <khoảng cách><số tự nhiên>'.'<dãy chữ số> |  
          <khoảng cách>'.'<chữ số>< dãy chữ số > |  
          <số thực>'e'<số tự nhiên>  
<khoảng cách> ::= ε | '+' | '-'  
<số tự nhiên> ::= '0' | <chữ số khác 0><dãy chữ số>  
<chữ số khác 0> ::= '1' | '2' | '3' | '4' | '5' | '6' | '7' | '8' | '9'  
< dãy chữ số > ::= ε | <chữ số>< dãy chữ số >  
<chữ số> ::= '0' | '1' | '2' | '3' | '4' | '5' | '6' | '7' | '8' | '9'
```

Văn phạm này được viết bằng BNF, một công cụ rất phổ biến để biểu diễn cú pháp ngôn ngữ lập trình

- EBNF (Extended BNF) được phát triển từ ký pháp BNF. EBNF có ký pháp tương tự BNF nhưng được đơn giản hóa bằng cách sử dụng một số ký hiệu đặc biệt :

[] phần này là tuỳ chọn(có hoặc không)

{ } phần này có thể lặp lại một số lần tuỳ ý hoặc không xuất hiện lần nào (Nếu lặp lại m hay n lần , dùng n hay m là chỉ số trên hoặc dưới)

Không cần dùng “ cho ký hiệu kết thúc

So sánh BNF và EBNF

Ví dụ

- Trong EBNF

$\langle \text{Lệnh if} \rangle ::= \text{IF } \langle \text{Biểu thức} \rangle \text{ THEN } \langle \text{Lệnh} \rangle [\text{ELSE } \langle \text{Lệnh} \rangle]$

- Trong BNF

$\langle \text{Lệnh if} \rangle ::= \text{'IF' } \langle \text{Biểu thức} \rangle \text{ 'THEN' } \langle \text{Lệnh} \rangle \mid \text{'IF' } \langle \text{Biểu thức} \rangle \text{ 'THEN' } \langle \text{Lệnh} \rangle \text{ 'ELSE' } \langle \text{Lệnh} \rangle$

Ví dụ: Một đoạn văn phạm Python trên EBNF

```
compound_stmt: if_stmt | while_stmt | for_stmt | try_stmt | with_stmt  
| funcdef | classdef | decorated | async_stmt  
async_stmt: 'async' (funcdef | with_stmt | for_stmt)  
if_stmt: 'if' test ':' suite ('elif' test ':' suite)* ['else' ':' suite]  
while_stmt: 'while' test ':' suite ['else' ':' suite]  
for_stmt: 'for' exprlist 'in' testlist ':' suite ['else' ':' suite]  
try_stmt: ('try' ':' suite  
          ((except_clause ':' suite)+  
           ['else' ':' suite]  
           ['finally' ':' suite] |  
            'finally' ':' suite))  
with_stmt: 'with' with_item ("," with_item)* ':' suite  
with_item: test ['as' expr]
```

Văn phạm KPL viết bằng BNF

```
01) <Prog> ::= KW_PROGRAM TK_IDENT SB_SEMICOLON <Block> SB_PERIOD  
02) <Block> ::= KW_CONST <ConstDecl> <ConstDecls> <Block2>  
03) <Block> ::= <Block2>  
  
04) <Block2> ::= KW_TYPE <TypeDecl> <TypeDecls> <Block3>  
05) <Block2> ::= <Block3>  
  
06) <Block3> ::= KW_VAR <VarDecl> <VarDecls><Block4>  
07) <Block3> ::= <Block4>  
  
08) <Block4> ::= <SubDecls><Block5>|<Block5>  
09) <Block5> ::= KW_BEGIN <Statements> KW_END  
  
10) <ConstDecls> ::= <ConstDecl> <ConstDecls>  
11) <ConstDecls> ::= ε  
12) <ConstDecl> ::= TK_IDENT SB_EQUAL <Constant> SB_SEMICOLON  
  
13) <TypeDecls> ::= <TypeDecl> <TypeDecls>  
14) <TypeDecls> ::= ε  
15) <TypeDecl> ::= TK_IDENT SB_EQUAL <Type> SB_SEMICOLON  
  
16) <VarDecls> ::= <VarDecl> <VarDecls>  
17) <VarDecls> ::= ε  
18) <VarDecl> ::= TK_IDENT SB_COLON <Type> SB_SEMICOLON
```

Văn phạm KPL viết bằng BNF

```
19) <SubDecls> ::= <FunDecl> <SubDecls>
20) <SubDecls> ::= <ProcDecl> <SubDecls>
21) <SubDecls> ::= ε

22) <FunDecl> ::= KW_FUNCTION TK_IDENT <Params> SB_COLON <BasicType>
   SB_SEMICOLON <Block> SB_SEMICOLON

23) <ProcDecl> ::= KW PROCEDURE TK_IDENT <Params> SB_SEMICOLON <Block>
   SB_SEMICOLON

24) <Params> ::= SB_LPAR <Param> <Params2> SB_RPAR
25) <Params> ::= ε

26) <Params2> ::= SB_SEMICOLON <Param> <Params2>
27) <Params2> ::= ε

28) <Param> ::= TK_IDENT SB_COLON <BasicType>
29) <Param> ::= KW_VAR TK_IDENT SB_COLON <BasicType>

30) <Type> ::= KW_INTEGER
31) <Type> ::= KW_CHAR
32) <Type> ::= TK_IDENT
33) <Type> ::= KW_ARRAY SB_LSEL TK_NUMBER SB_RSEL KW_OF <Type>
```


Văn phạm KPL viết bằng BNF

```
34) <BasicType> ::= KW_INTEGER  
35) <BasicType> ::= KW_CHAR  
  
36) <UnsignedConstant> ::= TK_NUMBER  
37) <UnsignedConstant> ::= TK_IDENT  
38) <UnsignedConstant> ::= TK_CHAR  
  
40) <Constant> ::= SB_PLUS <Constant2>  
41) <Constant> ::= SB_MINUS <Constant2>  
42) <Constant> ::= <Constant2>  
43) <Constant> ::= TK_CHAR  
  
44) <Constant2> ::= TK_IDENT  
45) <Constant2> ::= TK_NUMBER  
  
46) <Statements> ::= <Statement> <Statements2>  
  
47) <Statements2> ::= SB_SEMICOLON <Statement> <Statements2>  
48) <Statements2> ::= ε
```


Văn phạm KPL viết bằng BNF

```
49) <Statement> ::= <AssignSt>
50) <Statement> ::= <CallSt>
51) <Statement> ::= <GroupSt>
52) <Statement> ::= <IfSt>
53) <Statement> ::= <WhileSt>
54) <Statement> ::= <ForSt>
55) <Statement> ::= ε
56) <AssignSt> ::= <Variable> SB_ASSIGN <Expression>
57) <AssignSt> ::= TK_IDENT SB_ASSIGN <Expression>

58) <CallSt> ::= KW_CALL TK_IDENT <Arguments>

59) <GroupSt> ::= KW_BEGIN <Statements> KW_END

60) <IfSt> ::= KW_IF <Condition> KW_THEN <Statement> <ElseSt>
61) <ElseSt> ::= KW_ELSE <Statement>
62) <ElseSt> ::= ε

63) <WhileSt> ::= KW WHILE <Condition> KW DO <Statement>
64) <ForSt> ::= KW FOR TK_IDENT SB_ASSIGN <Expression> KW_TO
                <Expression> KW DO <Statement>
```


Văn phạm KPL viết bằng BNF

```
65) <Arguments> ::= SB_LPAR <Expression> <Arguments2> SB_RPAR
66) <Arguments> ::= ε

67) <Arguments2> ::= SB_COMMA <Expression> <Arguments2>
68) <Arguments2> ::= ε

68) <Condition> ::= <Expression> <Condition2>

69) <Condition2> ::= SB_EQ <Expression>
70) <Condition2> ::= SB_NEQ <Expression>
71) <Condition2> ::= SB_LE <Expression>
72) <Condition2> ::= SB_LT <Expression>
73) <Condition2> ::= SB_GE <Expression>
74) <Condition2> ::= SB_GT <Expression>
```


Văn phạm KPL viết bằng BNF

```
75) <Expression> ::= SB_PLUS <Expression2>
76) <Expression> ::= SB_MINUS <Expression2>
77) <Expression> ::= <Expression2>

78) <Expression2> ::= <Term> <Expression3>

79) <Expression3> ::= SB_PLUS <Term> <Expression3>
80) <Expression3> ::= SB_MINUS <Term> <Expression3>
81) <Expression3> ::= ε

82) <Term> ::= <Factor> <Term2>

83) <Term2> ::= SB_TIMES <Factor> <Term2>
84) <Term2> ::= SB_SLASH <Factor> <Term2>
85) <Term2> ::= ε
86) <Factor> ::= <UnsignedConstant>
87) <Factor> ::= <Variable>
88) <Factor> ::= <FunctionApptication>
89) <Factor> ::= SB_LPAR <Expression> SB_RPAR

90) <Variable> ::= TK_IDENT <Indexes>
91) <FunctionApplication> ::= TK_IDENT <Arguments>

92) <Indexes> ::= SB_LSEL <Expression> SB_RSEL <Indexes>
93) <Indexes> ::= ε
```


- Đọc vào: các hàm

- ReadI: Đọc 1 số nguyên. Không tham số
- ReadC: Đọc 1 ký tự. Không tham số

Ví dụ

```
var a: integer;  
a:= ReadI;
```

- In ra: các thủ tục

- Writeln: In ra 1 số nguyên. 1 tham số
- WriteC: In ra 1 ký tự. 1 tham số
- WriteLn: In dấu xuống dòng. Không tham số

Ví dụ

```
call Writeln(a);  
call WriteLn;
```

Hàm tính tổng hai số nguyên

```
function sum (x: integer; y:integer): integer;  
begin  
    sum:=x+y;  
end;
```

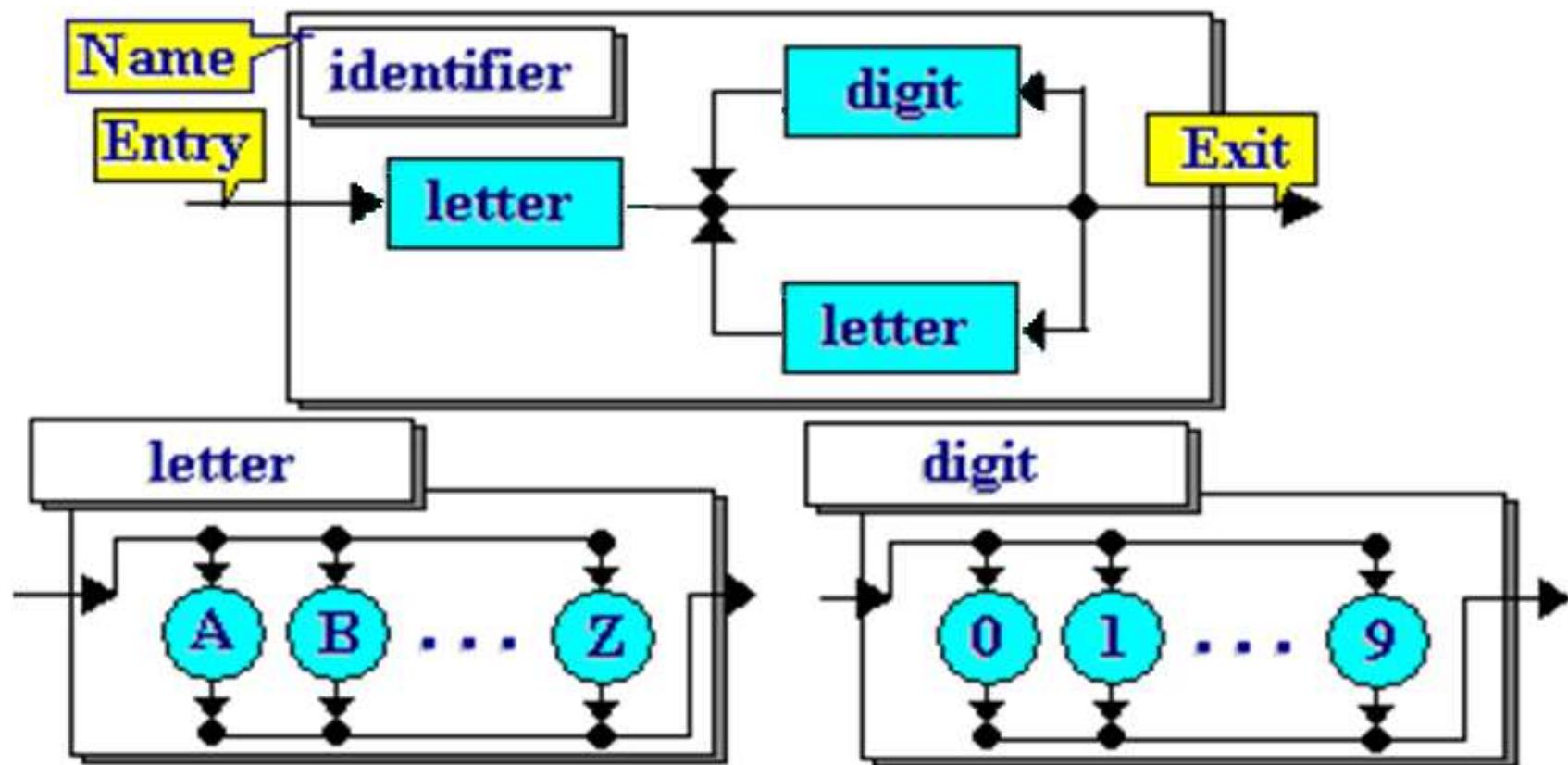

Sơ đồ cú pháp

- Là công cụ để mô tả cú pháp của ngôn ngữ lập trình dưới dạng đồ thị
- Mỗi sơ đồ cú pháp là một đồ thị định hướng với lối vào và lối ra xác định.
- Mỗi sơ đồ cú pháp có một tên duy nhất

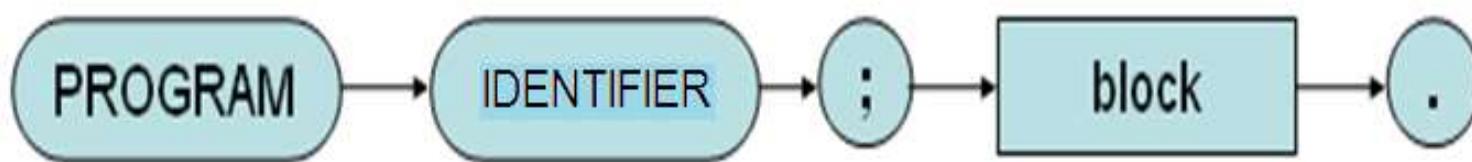

Ví dụ một sơ đồ cú pháp

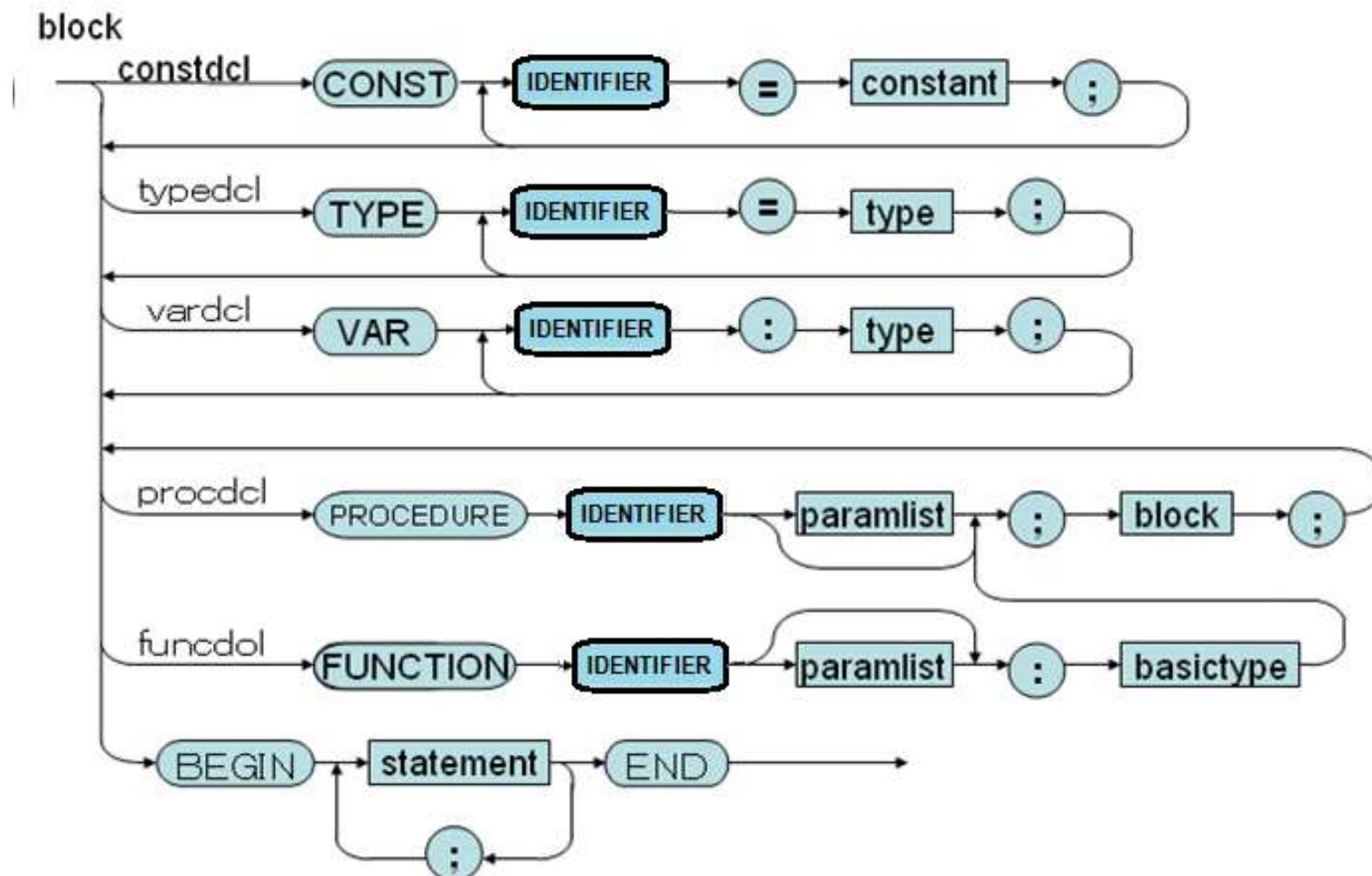

Sơ đồ cú pháp của KPL (Tổng thể CT)

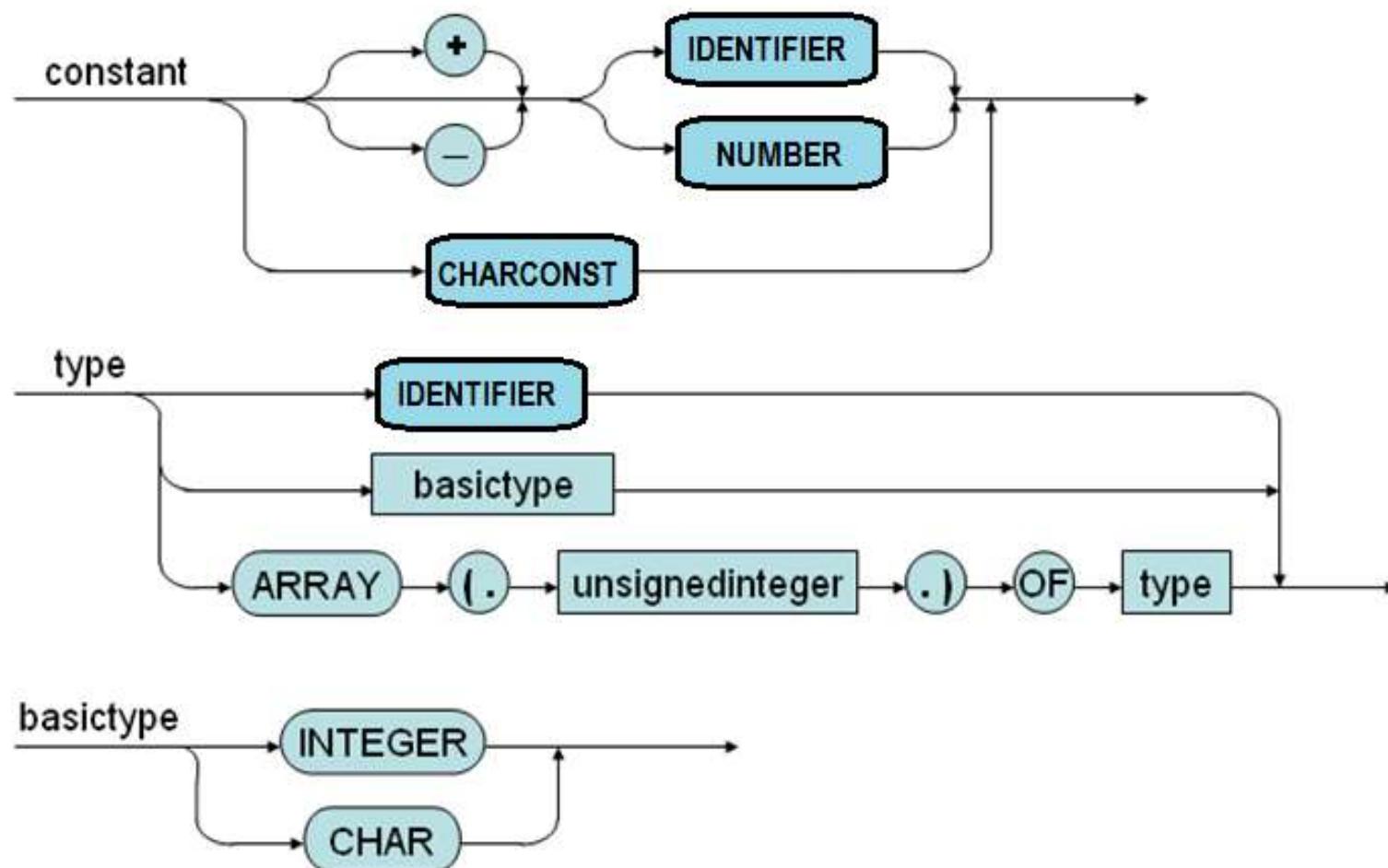
program

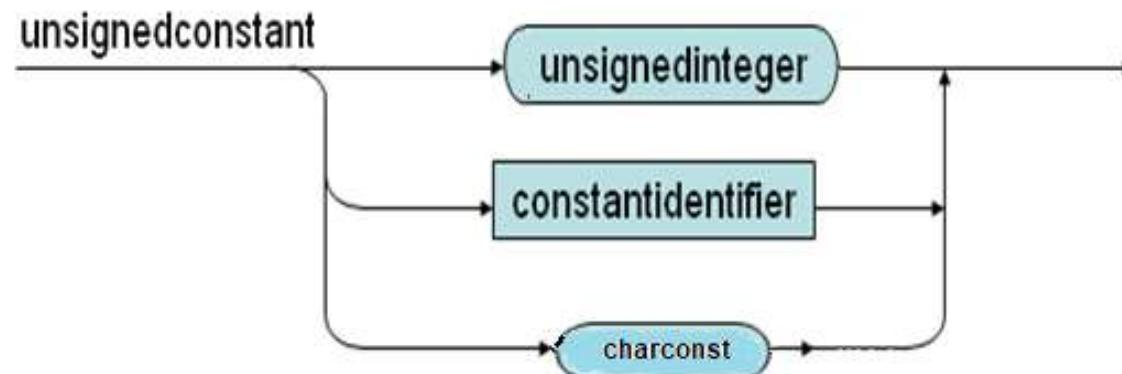
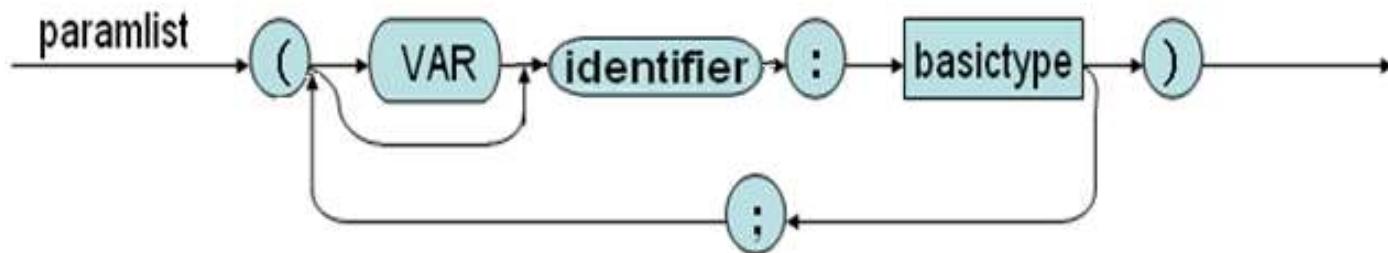
Sơ đồ cú pháp của KPL (Khối)

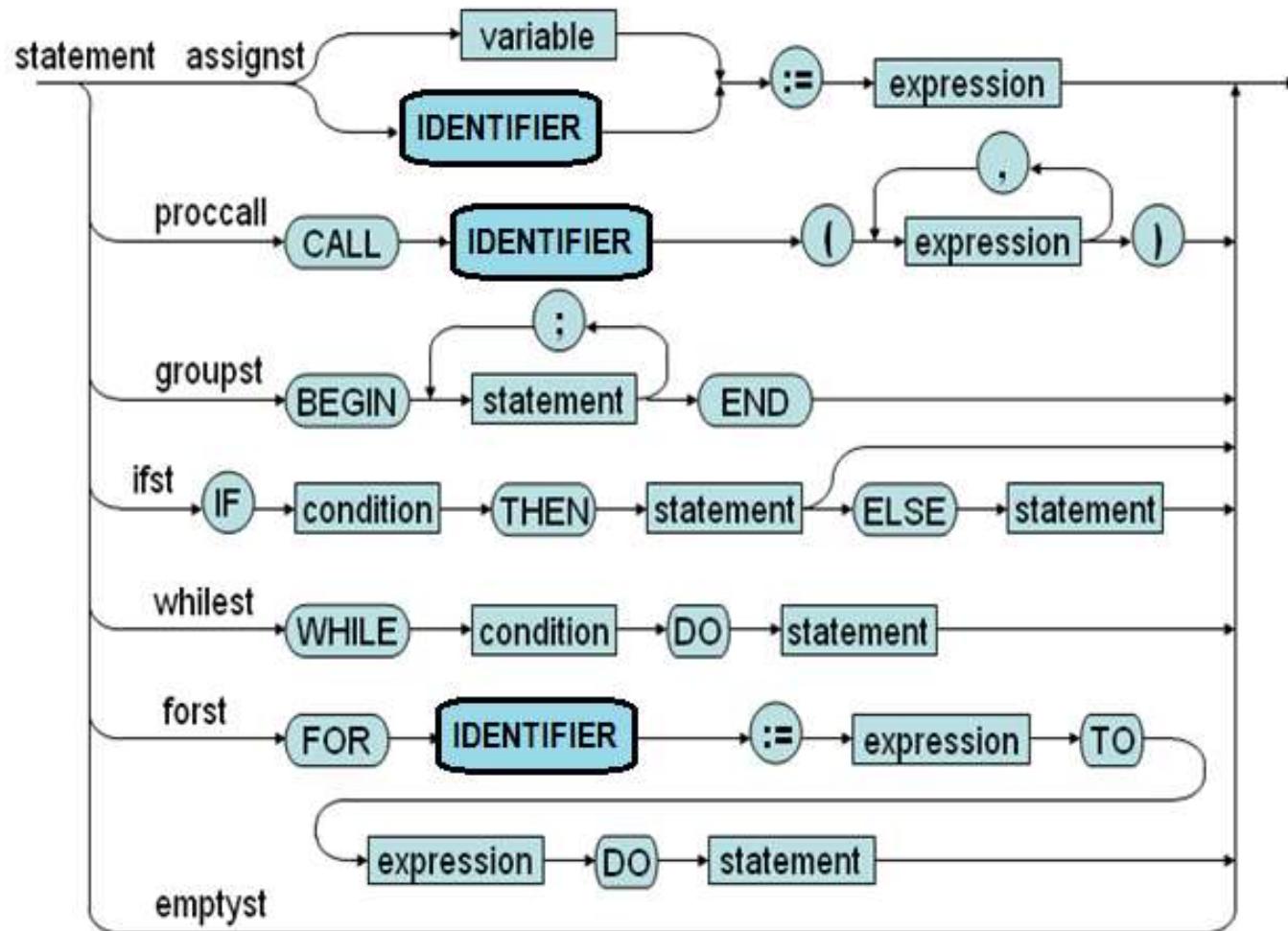
Sơ đồ cú pháp của KPL (Khai báo)

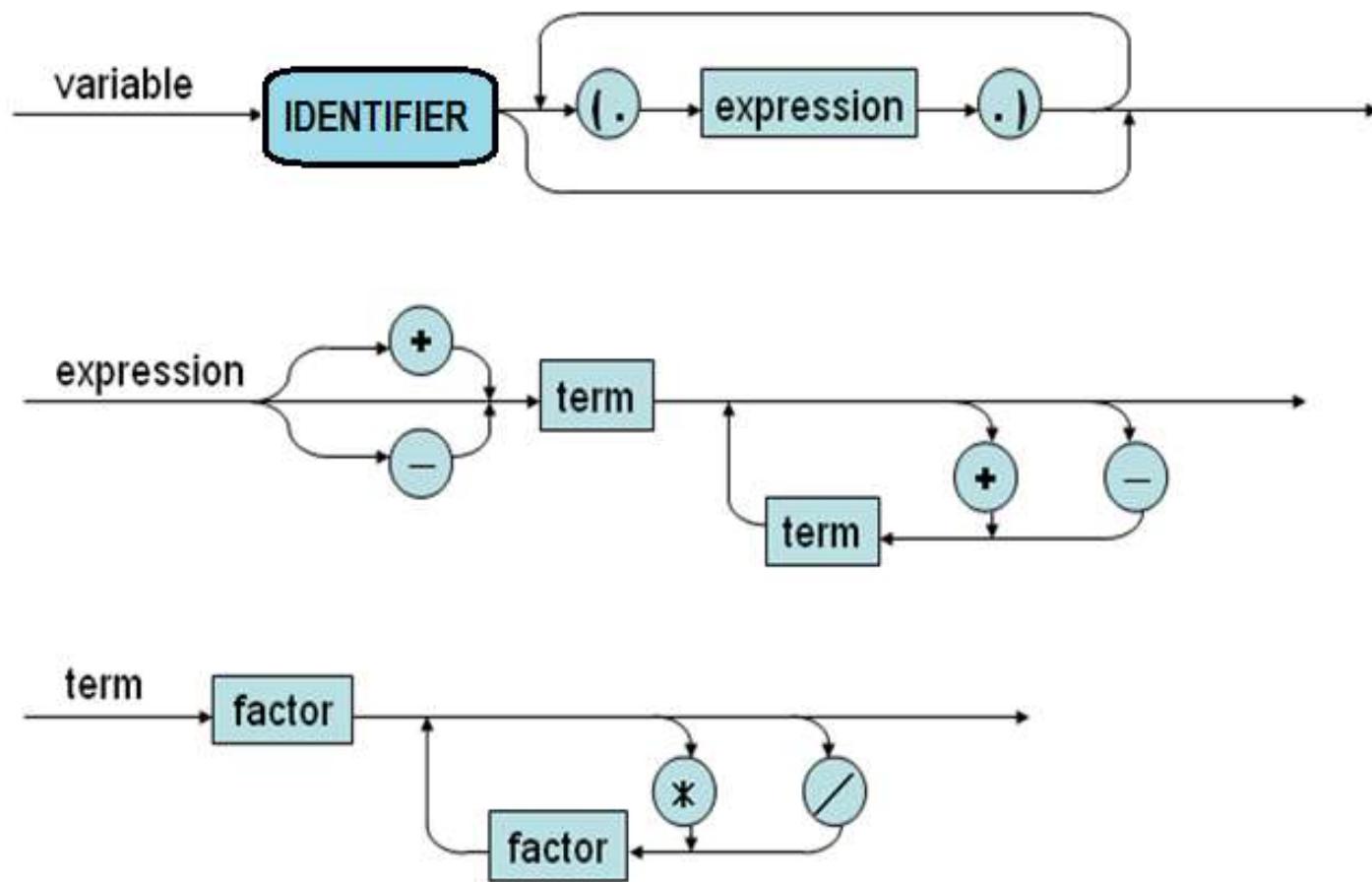
Sơ đồ cú pháp của KPL(tham số, hằng không dấu)

Sơ đồ cú pháp của KPL (lệnh)

Sơ đồ cú pháp của KPL (biểu thức)

Sơ đồ cú pháp của KPL (thừa số,điều kiện)

